

Motion till riksdagen 2025/26:1929

av Marie Nicholson (M)

Tibetansk självbestämmanderätt vid valet av Dalai lama

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uttala att valet av Dalai lamas reinkarnation är en religiös samt nationell tibetansk angelägenhet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Dalai lama är den högsta andliga ledaren inom den tibetanska buddhismen och en symbol för tibetansk identitet och självbestämmande. Den nuvarande Dalai lama, Tenzin Gyatso, har i decennier inspirerat miljoner människor världen över med sin fredliga medelväg i relationen mellan Tibets exilbefolkning och Kina. Även om hans ambition är att leva länge till kommer tiden när en ny Dalai lama ska utses.

Frågan om valet av Dalai lama har stora religiösa, kulturella och politiska dimensioner. Kinas regering har tydligt deklarerat att man avser att kontrollera processen, bland annat genom lagstiftning som kräver statligt godkännande av reinkarnationer av högre buddhistiska lamor. Ett sådant förfarande innebär en allvarlig inskränkning av religionsfriheten och är ett direkt försök att undergräva det tibetanska folkets självbestämmande.

Utvecklingen i Tibet de senaste åren visar tydligt att hotet är reellt. Rapporter från bl.a. Radio Free Asia visar hur kinesiska myndigheter ökat sin kontroll över kloster genom kameraövervakning och etablering av säkerhetsenheter inne i religiösa institutioner. Munkar och nunnor utsätts för politisk indoktrinering och begränsningar i traditionella religiösa ceremonier.

Samtidigt begränsas undervisningen i det tibetanska språket. Enligt Human Rights Watch har Kinas policy för så kallad tvåspråkig undervisning i praktiken inneburit att tibetanskan trängts undan som undervisningsspråk. Under 2023 beslutade myndigheterna dessutom att förbjuda tibetanska som undervisningsspråk i skolor i östra Tibet.

Financial Times har rapporterat att från 2026 planeras tibetanska inte längre vara ett kärnämne i regionens inträdesprov till högre utbildning.

Även barns rättigheter påverkas. FN:s experter har varnat för att över en miljon tibetanska barn separerats från sina familjer och placerats i statliga internatskolor där undervisning sker uteslutande på mandarin och religiösa uttryck förbjuds. Detta är ett allvarligt exempel på tvångsassimilering och kulturell utarmning.

Internationellt har flera länder tagit ställning. I USA antogs Tibetan Policy and Support Act (2020) som slår fast att valet av Dalai lama endast kan göras av tibetanerna själva. EU-parlamentet har i resolutioner betonat vikten av religionsfrihet i Tibet och kritiserat Kinas försök till kontroll. I Indien, där Dalai lama lever i exil, har regeringen markerat att valet är en intern religiös fråga. Liknande uttalanden har även gjorts av flera europeiska regeringar, bland annat Tysklands.

Mot denna bakgrund bör även Sveriges regering tydligt markera att valet av Dalai lama är en religiös och nationell tibetansk angelägenhet, fri från politisk påverkan. Ett sådant uttalande skulle ligga i linje med Sveriges tradition av att värna mänskliga rättigheter, religionsfrihet och internationell rättsordning.

Marie Nicholson (M)